

nikom. Odpor proti američanstvu in proti konformizmu, ki je bil med ostalim značilen za lansko leto (Duhamelov *Scènes de la vie future* in *Musée* Julesa Romainsa sta presenetljiva zgleda zanj), se strinja z iskanjem vsekrivca in namiguje na nova vprašanja, nova vrednotenja, nove mite, ki se bodo rodili iz razglabljanja o strojstvu. Nemara tudi na opredelbo novega klasičnega človeka.

Posameznik, osamljen, ločen od svojih vrstnikov z neprodušnimi stenami, bo zahteval, že zahteva možnosti za združevanje, sen skupnega verovanja, razbija edinico, kamor sta ga zaklenila Freud ali Proust, izteza roke proti enakim vrstnikom, se hoče včlaniti v skupino, ki pa naj ga vendar ne zabriše popolnoma. Problem o posameznikovih pravicah in o pravu kolektivnosti, drag Rousseauju, se stavi v novi obliki: poedinec trpi radi svoje osamelosti in trpi na drugi strani radi konformizma, ki mu je bil vsiljen od zunaj. Individualizem se je mogoče izživel kot nauk, ali ostal je kot dejstvo, ki ga ne moremo zanemariti. Poedinec zahteva vesoljne vere, kateri bi se posvetil.

Brunetière je govoril o *prehodnih dobah*, Péguy je ločil v zgodovini *periode* — faze nereda, priprav ali razkroja — in *epohe*, ugodne za razcvit velikih sistemov in velikih del. Leta od 1918. do 1930. kakor da res kažejo značaj zaključnega kroga, *prehodne dobe* ali *obdobja*. Zato se mi je videlo zanimivo, nemudoma zabeležiti, čeprav morda s hudimi pomotami v perspektivi ali v sodbi, nje splošno črto in poglavitne pojave. (Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil A. Debeljak.)

KIKLOP

SATIRSKA DRAMA — EURIPIDES

(POSLOVENIL FR. BRADAČ)

Kakor znano, je tragedija, katere stvaritelji so bili stari Grki, vznikla iz zbarske poezije, in sicer iz mimetičnega ditiramba, ki je bil zbarska pesnitev, namenjena prvotno v čast bogu Diónysu. Ta ditiramb je črpal snov iz junaške pripovedke in je zato tudi vsebina ne le najstarejše, temveč vse tragedije 5. in 4. stoletja vzeta iz junaške pripovedke v obliki, ki jo je dobila v epu in v zbarski liriki. Ta ditiramb so peli med bujnim plesom sátiri, razposajeni demoni plodnosti s konjskimi repi in konjskimi ušesi, pod vodstvom očeta Silena s kozjo brado in drugimi kozjimi atributi. Silen je bil torej *tragos* (kozel), po njem so se imenovali sátiri, ki so v zboru plesali in peli, *tragodoí* in po njih *tragedija*. Iz tega ditiramba se je kmalu razvila satirska igra ali satirska drama, ki je prikazovala vesele dogodivščine iz junaške pripovedke. Snov sama, to je

odlomek iz herojske pripovedke, je dala povod, da so razen sátirov in Silena nastopale še druge osebe iz herojskega ali božanskega sveta. Zaje-manje snovi iz junaške pripovedke pa je sčasoma privedla pesnike na misel, da bi mogli razen veselih dogodkov prikazovati tudi resno snov pripovedk. Z resno, vzvišeno snovjo pa je bil zbor v živalski maski nezdržljiv in — pravi Arnim v svojih Akademskih predavanjih — nekemu pesniku je prišla misel, da je postavil zbor namestu v sátirskem v kakem drugem kostumu.

Ker pa je bila i sátirska igra i poznejša tragedija del Dionysovega bogoslužja, sta tradicija in svetost kulta ohranili tudi še pozneje sátirsko igro, in sicer tako, da se je po treh tragedijah vsakič uprizorila tudi po ena sátirska drama vesele, nagajive vsebine za oddih živcev, ki so se po napetem, tragičnem dejanju tragedij zopet odpočili.

Da pokažem, kakšne so bile te sátirske drame, sem prevedel Euripidovega Kiklopa, edino sátirsko dramo, ki se nam je ohranila popolna. Na prvi pogled je čudno, da se je med tolikim številom Euripidovih tragedij ohranila samo ena igra te vrste. Če pa premislimo vse, kar vemo o Euripidu, ki je bil za svojo dobo popolnoma moderen človek, ki bi se bil rad otresel celo junaške pripovedke, na katero ga je vezala tradicija, ter ustvaril namestu stare tragedije, sloneče na junaški pripovedki, moderno občansko dramo, in če upoštevamo dejstvo, da je že enkrat namestu sátirske igre postavil za sklep trilogije nekako „veselo tragedijo“ Alkestido, bomo pritrdili M. Pohlenzu (*Die griechische Tragödie*, 1930, str. 241.), ki meni, da je Euripides sploh često uprizarjal namestu sátirske igre tragedijo v stilu Alkestide; ker se je njegova narava upirala sátirski igri. V podkrepitev tega nazora navaja Pohlenz dejstvo, da je bilo med 74 pristnimi Euripidovimi dramami, ki jih je imela še aleksandrijska biblioteka, le sedem sátirskih iger.

Snov sátirske drame Kiklopa so Odyssejeve dogodivščine pri kiklopu Polyfemu, ki so nam znane iz Homerja.

Beseda kiklop pomeni v grščini „okroglookega“, orjaka z enim samim očesom sredi čela. Dve predstavi o kiklopih poznamo. Pri Hesiodu (v *Theogoniji*) so kiklopi sinovi velikani matere Zemlje, ki jih je oče pahnil v Tartaros, odkoder jih je rešil šele Zevs; v zahvalo mu kujejo bliske in strele. Pri Homerju so kiklopi orjaki, ki bivajo na daljnem zapadu v jamah, vsak zase s svojo ženo in otroki, in se ne menijo drug za drugega, pa tudi za bogove ne. Polyfemos je po Homerju tak orjak; stanuje v svoji špilji, a brez žene in otrok. Hrani se z mlekom ovac in koz pa tudi z mesom; posebno mu gre v slast človeško meso. Vina ne pozna, zato se hitro upijani, ko mu Odysseus ponudi vina.

O s e b e.

Kiklop Polyfemos.

Odysseus.

Silen.

Sátiri, Silenovi sinovi, tvorijo zbor.

*Prizorišče: Pobočje gore Etne z ogromno votlino.*S i l e n (*pospravlja pred votlino*).

Diónysos, zbog tebe tisoč muk
 trpim zdaj in sem jih trpel že mlad:
 najprej, ko Hera ti je um zmešala
 in si ušel rednicam, gorskim vilam,
 nato, ko si z Giganti se boril
 in sem ti stal ob desni — zvest pribočnik:
 Enkéladu prebil sem s kopjem ščit
 in ga usmrtil. Ampak — ni le sèn,
 kar pravim? Ne! Pokazal plen sem Bakchu!
 Še bolj ko tákrat pa trpim sedaj.
 Ko zvedel sem, da je poslala Hera
 svoját tyrenskih gúsarjev nad té,
 da bi prodali te neznano kam,
 odpluli smo z otroci te iskat.
 Sam sem na krnu zgrabil za krmilo
 in pot ravnal dvoveselnemu brodu,
 sinovi pa sedeli so pri veslih;
 šumelo je, kipelo sinje morje.
 Tako smo te iskali, gospodar.
 Blizu Maleje pa se je zagnal
 nam v ladjo vzhodni veter in jo treščil
 na skalo Etne, kjer po jamah pustih
 živé sinovi morskega bogá,
 kiklopi enooki, ljudožrci.
 Njih eden nas je ujel, zdaj smo mu sužnji.
 Polyfemos se zove mož, ki mu
 hlapčujemo. — Prej smo služili Bakchu,
 a zdaj smo hlapci divjega orjaka.
 Sinovi moji mladi mlade janjčke
 pasô po gorskih bregih in višinah,
 jaz pa doma z vodó korita polnim,

pometam tole jamo in pripravljam
 brezbožnemu kiklopu jed brezbožno.
 Ta čas imam ukaz, da z grabljami
 železnimi povsod lepo pograbim;
 spodobi se, da v snažni jami sprejmem
 gospoda Polyféma in ovcé.
(Zagleda sátire, ki ženó čredo domov.)

Tamle že moji fantje ženejo
 črede domov. — Pa kaj je to? Zakaj
 veselo skačete in plešete,
 kakor takrat, ko v razbrzdánem roju
 ste spremljali Diónysa k Althaji
 med bujno pesmijo in zvoki lire?

*(Nastopi zbor sátirov, ki plešejo in prijazno nagovarjajo svoje
 živali.)*

Z b o r. Očetov plemenitih sin
 in vrlih mater sad,
 kaj lezeš mi na rob pečine?
 Glej, tukaj je zavetje,
 in slastne trave na pretek!
 In vode sveže imaš dovolj
 v koritih pred votlino,
 kjer ti bekeče mladi rod.
 Le dalje, tam nikar, ajd, tú obiraj
 obronka rosno travo!
 Hej, čuj, drugače vržem kamen!
 Naprej, naprej, rogač,
 ovac vodnik, hlevar
 kiklopskega pastirja!

Prepolno mleka vime imaš,
 daj, da se nasesá
 ti nežnih jagnjet zárod v staji,
 ki ves dan spi; zdaj čaka,
 kdaj prideš, in bekeče.
 Le brž v prostorno stajo zdaj
 in pústi sočno pašo
 etnéjskih brégov in strmin.
 Naprej zdaj, tam nikar, ajd, tú se pasi
 na travnatem obronku.

Hej, čuj, drugače vržem kamen!
 Naprej, naprej, ti spaka,
 vodnica ovc in up
 kiklopskega pastirja!

O, kje je Bakchos, kje je roj
 bakchantinj s tirzom v roki?!
 Tu bobni ne odmevajo
 ob živih vodnih virih,
 tu zlate kaplje vina ni,
 ni Nise, kjer bi z nimfami
 bakchantsko pesem pel,
 opeval Afrodito,
 kot z belonogimi bakchantkami
 sem nekdanj jo lovil.
 O dragi, ljubi Bakchos naš,
 kje zdaj osamljen
 stresaš svoje plave kodre?
 Jaz, tvoj služabnik,
 zdaj služim pri kiklopu enookem
 in suženj blodim,
 oblečen klaverno za kozla.
 oropan tvojega prijateljstva.

S i l e n. Otroci, tiho! Hlapcem naročite,
 naj črede seženó v votlino skalno!

Z b o r. Pojdíte! — A zakaj tako mudi se, oče?

S i l e n. Ob morskem bregu vidim grško ladjo;
 glej, tamle se že bližajo veslači
 z nekakim vojskovodjo! Okrog vrata
 imajo prazne vreče in posode
 za vódo — brez živil so kajpada.
 Ubogi tujci, kdo so? Ne vedó,
 kakšen trinog je naš gospod kiklop,
 sicer bi v to negostoljubno jamo,
 v kiklopsko žrelo to nikdár ne šli.
 Ampak le tiho, da zvemó, odkod
 prišli so semkaj v te etnejske gore.

*(Nastopi Odysseus in mornarji; s sabo nosijo prazne vreče in
 vrče ter poln meh vina.)*

O d y s s e u s. Prijatelji, povejte, je-li kje
 studenec, da si žejo ohladimo,
 bi hotel li živil prodati kdo
 mornarjem bednim? — Čudno, zdi se mi,
 da smo prišli v Diónysovo mesto;
 zbor sátirov tu vidim pred votlino.
 Pozdravljam najprej najstarejšega.

S i l e n. Pozdravljen, tujec! Kdo si in odkod?

O d y s s e u s. Odýsseus z Itake, kralj Kefaloncev.

S i l e n. Čvekač prekanjen, vem, kri Sísyfova.

O d y s s e u s. Saj, saj, prav ta sem — a zakaj me psuješ?

S i l e n. Odkod priplul si na sicilski breg?

O d y s s e u s. Iz Ilija, iz bojnih stisk trojanskih.

S i l e n. Kakó da nisi znal potí domov?

O d y s s e u s. Viharji so nas s silo sem zagnali.

S i l e n. Za Boga! Torej prav tako kot nas!

O d y s s e u s. Je tudi tebe sila sem zanesla?

S i l e n. Je, ko sem gúsarje zasledoval,
 ki nam Diónysa so ugrabili.

O d y s s e u s. Kakšna je zemlja to? Kdo biva tod?

S i l e n. Sicilije najvišja gora Etna.

O d y s s e u s. Kje mestno je obzidje, kje so stolpi?

S i l e n. Jih ni. Gričevje brez ljudi, prijatelj!

O d y s s e u s. A kdo tu biva? Morda rod zverí?

S i l e n. Kiklopi v jamah, ne pod streho hiš.

O d y s s e u s. Kdo je vladar? Imajo ljudovlado?

S i l e n. Nomadi so; oblasti ne poznajo.

O d y s s e u s. Séjejo žito? Od česà živé?

S i l e n. Žive od mleka, sira in bravine.

O d y s s e u s. Je znan jim trtni sok, pijača Bakcha?

S i l e n. Kaj še! Vina in plesa ne poznajo.

O d y s s e u s. So gostoljubni in prijazni tujcem?

S i l e n. Ho, tujci so najslajša jim slaščica!

O d y s s e u s. Kaj praviš? Da jedó meso človeško?

S i l e n. Še vse, kar jih je sem zašlò, so snedli.

O d y s s e u s. A kje je vaš kiklop? Je li v votlini?

S i l e n. Odšel je. S psi loví zverjad po Etni.

O d y s s e u s. Veš, kaj storiti, da odtod zbežimo?

S i l e n. Ne vem, Odýsseus! Ampak vse bi storil.

Bedak je, komur ni pijača všeč.
 Iz vina se rodi razvratna strast
 in bujen ples in vseh skrbí pozaba.
 Zato si kupim sladke te pijače,
 naj cmeri se potem kiklop neumni
 in se solzí oko mu sredi čela.

(Silen odide v votlino po sir in jagnjeta.)

Z b o r. Čuj, malo se poménimo, Odysseus!

O d y s s e u s. Kakor prijatelji s prijateljem.

Z b o r. Ste osvojili Héleno in Trojo?

O d y s s e u s. In ves dom Prijamíдов zrušili.

Z b o r. In ko ste to deklè dobili v roke,
 ste pač si privoščili jo pošteno?

Od nekdam ji je eden bil premalo!

Gorela je kot panj, ta zapeljivka,
 in rekla z bogom svojemu možičku,

Menelaju, ko je uzrla njega,
 ki nosil tiste pisane je hlače,*

krog vrata pa ovratnico kot psiček.

Smrt ženskam! — le za mé ostani ktera!

S i l e n *(se vrača iz jame s sirom in jagnjeti).*

Ná, Odysseús, junak — cvet naših čred
 in sira dobrega ogromne hlebce!

Vzemite in zdaj brž od te votline,
 a meni vinsko kapljico pustite!

Jo! Tamle gre kiklop! Kaj je storiti?

O d y s s e u s. Po nas je, stavec! Kam naj ubežimo?

S i l e n. Najbolje kar v votlino! Skrijte se!

O d y s s e u s. Strašen nasvet, ki nas poganja v past!

S i l e n. Ni strašen; mnogo skrivališč je v jami.

O d y s s e u s. Ne, tega ne! Saj bi še mrtva Troja
 se zgražala, če bi pobegnil zdaj

pred enim možem, ko sem čestokrat
 se meril v boju s tisoč Frigijci.

Če moramo umreti, umrimo častno
 ali pa živi si rešimo čast.

K i k l o p *(nastopi z debelo gorjačo).*

Kaj je? Kaj pa pomeni ta objestnost?

* S tem je Paris označen kot barbar.

Zakaj ta hrup? Tu ne slavimo Bakcha,
 saj tu ni cimbal, ni brnečih bobnov.
 Kako je z jagenjčki mladički?
 Ali sesajo pridno in veselo
 gnetó se pod trebuhom svojih mater?
 Je mleko že pripravljeno za sir?
 No, kaj? Drugače palica bo pela,
 da se bo jokal marsikdo od vas.
 Kaj pa strmite v tla? Navzgor oči!

Z b o r. Glej, že smo k Zevsu dvignili oči
 in zvezde gledamo, Oriona.

K i k l o p. Je že obed pristojno mi pripravljen?

Z b o r. Je. Le goltanec dobro si pripravi.

K i k l o p. Ste latvice mi z mlekom napolnili?

Z b o r. Če hočeš, célo kad ga lahko spiješ.

K i k l o p. Je ovčje, kravje ali mešano?

Z b o r. Kar ti diši, le mene ne pogoltni!

K i k l o p. Bog vari! Vi bi se mi še v želodcu
 prevračali! Bilá bi bridka smrt!
 Pa kakšno vidim tam druhal pred jamo?
 So prišli sem tatovi, tolovaji?
 Saj to so jagnjeta iz moje staje
 in s protjem zvezana! In hlebci sira!
 In plešec naš, Silen, je ves zabrekel,
 ko da ga kdo po glavi je obunkal.

(V resnici je Silen zaripljen v obraz od preveč zaužitega vina.)

S i l e n. Oh, mrzlica me stresa, ves sem zbit.

K i k l o p. Od koga? Kdo poskušal je pesti
 na tvoji glavi?

S i l e n. Ti-le tu, Kiklop,
 ker nisem dal jim, da bi te okradli.

K i k l o p. Me niso mar poznali, da sem bog?

S i l e n. Saj sem jim pravil, ti pa so nosili
 blagó iz jame, jedli sir, čeprav
 sem branil; jagnjeta celó so kradli.
 In rekli so, da bodo te zvezali
 z verigo, dolgo vatle tri, čez popek,
 iztrgali ti drob, po hrbtu zbili,
 ti odrli kožo, privezali te

pod klop veslarsko in potem prodali,
da skale boš valíl, robótal v mlinu.

(Silen govori v zadregi nesmisel; stavki drug drugega izključujejo.)

K i k l o p. Zares? Kar pojdi in pripravi brž
mi mesarico ter nalóži butar.
Zakoljem jih; napolnim si trebušček,
pojém jih tople z ražnja, ne da bi
jih rezal po daritvenih pravilih.
Nektere skuham, druge pa si spečem.
Divjačina mi itak že preseda.
Dovolj sem se mastil z jeleni, levi,
zdaj mika me človeškega mesa.

S i l e n. Kaj novega ti po vsakdanji hrani
diši, gospod, kaj ne? Saj res že dolgo
ni bilo tujih gostov v tvojo hišo.

O d y s s e u s. Kiklop, poslušaj tudi nas zdaj, tujce!
Živil potrebni, smo prišli do ladje
sem k tvoji jami kot pošteni kupci.
Za čašo vina nam je hotel ta-le
prodati jagnjeta; dobil je vina
in dal jih je brez sile, prostovoljno.
Ni trohice ni res, kar zdajle trdi,
ko si ga ujel, da naskrivaj prodaja,
kar last je tvoja.

S i l e n. Jaz? Pogine naj!

O d y s s e u s. Če lažem — rad.

S i l e n. Rotim te pri Poseídonu,
očetu tvojem, in pri Trítonu,
Nereju, pri Kalipsi, Nerejadah,
pri ribjem rodu, pri morjá valovih,
najlepši vseh Kiklopov, ljubeznivi
gospod moj, da prodajal nisem tujcem
ničesar tvojega. Če lažem, bogme,
poginejo naj mi sinovi dragi.

Z b o r *(protéstira proti taki zakletbi in vrne očetu enako).*
Na naš račun ne kolni! Videli smo,
da si prodajal; ako lažemo,

pogine naj nam oče, tujcem pa
krivic ne delaj!

K i k l o p. Lažete! Zaupam
mu bolj kot Radamanthyju, ker je
pravičnejši od njega. — Pa odkod
ste sem pripluli, tujci? — Kdo, odkod ste?
Katero mesto vas je izgojilo?

O d y s s e u s. Smo z Ithake, Kiklop, prišli pa smo
iz Troje, ki smo jo do tal podrli;
viharji morski so nas sem zanesli.

K i k l o p. A — tisti, ki ste šli se maščevat
nad Trojo radi ropa zle Heléne?

O d y s s e u s. Dà, tisti! Groza, kar smo pretrpeli!

K i k l o p. Sramotna vojska, ki gre v Frígijo
čez morje radi ene same ženske!

O d y s s e u s. To bog je hotel. Kriv ni tega človek.

Mi pa te prosimo, sin plemeniti
pomorskega bogá, odkrito govoreč,
nikar nas, ki prišli smo v tvojo hišo
prijatelji, ne ubij, nikar naj nas
ne zgrizejo zobje v brezbožno hrano!

Mi smo rešili očetu tvojemu
svetišča v srcu Grecije, gospod.
Svet, nedotaknjen je Tainarski rtič,
zaliv Malejski, srebronosne skale
Athene Sunijske, v Geraistu hrami;
sovražnega Heláde sramotenja
mi nismo odpustili Frigijcem.

Kar smo dosegli, v prid je tudi tebi,
saj bivaš po tokavah grške zemlje
pod ognjebljuvnim vrhom gore Etne.

Če ne upoštevaš teh razlogov, vedi,
da zakon je ljudem, sprejemati
pribegle brodolomce, jim dajati
darov gostinskih in obleke, ne pa
na raženj devati jih kot govedo
in si polniti ž njimi golt in trebuh.

Dovolj osirotila je Heládo
že zemlja Priamova, kri izpivši
junakov mnogih, ki so padli v boju.

O koliko je vdov, nesrečnih stark,
 očetov sivolasih brez sinov!
 Če zdaj še nas, ki smo ostali, spečeš
 v pregnusno jed, kaj bo potem, Kiklop?
 Čuj me, ukroti svoj požrešni golt:
 iz bogotajca bodi bogoljub.
 Z grdo koristjo hodi kazen vštric.

(Dalje prihodnjič.)

OBZORNİK

SREČKO KOSOVEL IN MLADA GENERACIJA

Zdi se mi, da noben mlad slovenski literat dandanes prav za prav nima pravice govoriti o Srečku Kosovelu, ne da bi v začetku vsega izrekel težko obsodbo nad samim seboj ter nad dejanjem in nehanjem vsega mladega slovenskega literarnega rodu. Kaj bo v resnici z generacijo, iz katere smo? Ali smo samo za to, da bomo svoje dneve s prekrižanimi rokami preživeli po tesnih, zakajenih, dušičih prostorih in da bomo na tihem odmrli, kadar nam poteče čas? Ali smo samo za to, da bomo nekaj majhnih, smešnih zaljubljenih stisk izkričali iz svojega bolestrnega srca, pa da bomo ob vsem, kar se bo velikega in strahotnega, iz večnosti v večnost namenjenega zgodilo nad tem malim koščkom Evrope, ki ga imenujemo svojo domovino, ostali negibni in nemi kakor kamen? Ali smo samo za to, da bomo nekaj žalostnih pokrajin, nekaj pokvečenih obrazov in nekaj brezupnih minut iz tega časa ujeli na papir, da bodo nekoč učenjaki lahko z njega razbirali vreme nad tem delom sveta in pa bolno psihologijo človeka iz teh dni? — Vsa naša generacija, pa naj se že ukvarja s čimerkoli: s pesmijo, z novelo, z esejem, napravlja vtis človeka, ki stoji pred vrati, pa se ne more pripraviti in se ne more odločiti, da bi stopil čez prag. Tu je naša mlada literatura — tam sta življenje in čas; tu je dezertacija v samega sebe in pred samim seboj — tam so viharji, ki se zbirajo na obzorju. Ena sama je cesta skozi življenje in čas; toda kdor bi rad ubežal resnici tega dneva in tega sveta, njemu je odprtih tisoč steza. Ali bi se rad ogrnil v bleščeči plašč formalizma? Ali bi se rad skril v tempelj misterijev — in neznanega Boga? Ali bi se rad okopal v breznu svojega zavrženega solipsizma? — Brez konca je smeri, v katere se lahko zateče dezertar. Strahotno tragičen je razkol med duhovno hromostjo tega rodu pa brutalno realnostjo časa, skozi katerega gremo.

Odkod pa je v resnici doma ta ubijajoči razdor med nami in življenjem, ki prihaja z nami in se drami okrog nas? — Ali vam je že kdaj prišlo na misel, da je v narodu, kakršni smo Slovenci, prav za prav slednji duhovno izobraženi človek skoraj neizbežno obsojen na eno samo karijero: biti izgubljen sin? Narod, ki si nikoli ni znal zamisliti in ustvariti svojega političnega doma sredi sveta; narod, ki v svoji družabni strukturi nikoli ni premogel zatorèj močne, razgledane in samozavestne meščanske plasti, da bi se mogla v njem nacionalna zavest razgoreti do tistega svetlega, plemenitega plamena, ki narodu

ki se je vztrajno posmehovala ameriški literaturi v preteklosti, enemu izmed naših pisateljev mednarodno priznanje. Toda ta gesta je bila več ko priznanje enega pisca kot individuuma. Bila je hkratu priznanje ene literature — kajti Sinclair Lewis, če hočemo vse povedati, je najbolj ameriški od vseh ameriških pisateljev. Lewis je odkril Ameriko tako, kakor še ni bila odkrita v literaturi devetnajstega stoletja. Babbit je ameriški tip, „stoprocenten Američan“. Zenith je in more biti samo ameriško mesto. Elmer Gantry more biti le ameriški. Celó stil Lewisovih satir more biti zgolj ameriški. In vprav ta amerikanizem je predvsem pridobil nagrado Lewisu.

Okolje, ki je v njem vznikel in se hranil naš kolonialni kompleks, je sedaj mrtvo — kakor je mrtvo okolje, ki je hranilo naš viktorijanski pogled na življenje, ki je ustvaril našo literaturo, kakor je dejala nekoč Gertrude Atherton, „tako korektno, kakor je nedeljska obleka, in tako nekvarno, kakor je sterilizirano mleko“. Stališče inferiornosti se je že pričelo izpodmikati pod pisatelji te generacije. Problemi, ki jih danes naši pisci obdelujejo, so ameriški, ne angleški. Ne ameriški v nacionalističnem smislu, kajti današnji ameriški pisatelji so v svojem novem odkritju Amerike daleč od patriotizma. Nasprotno, oni so mnogo ostrejši kritiki dežele, ki v njej živijo, nego so bili kadarkoli njihovi predniki. Brezpogojno hočejo videti Ameriko táko, kakršna je dejansko, ne pa táko, za kakršno so jih učili smatrati jo. Prav malo ali pa sploh nič angleške tradicije ne živi v njih. Zrasli so iz ameriškega okolja, ki je izraz našega življenja, v najsirovejši in najbolj goli obliki. V svojem sklepanju so mednarodni, a ne narodni, pa so vendarle prav tako očitno proizvod svojega rodnega okolja kakor naš gumi za žvečenje ali pa nebotičnik. Problemi, ki se z njimi ukvarjajo ti pisci, so problemi, združeni v razredno strukturo naše družbe, ekonomski kroj našega življenja; problemi, ki izhajajo iz nujnosti, interpretirati deželo, ki v prošlosti ni bila nikoli pristno in verno interpretirana.

(Iz angl. rokopisa prevedel G. Koritnik.)

KIKLOP

SATIRSKA DRAMA — EURIPIDES

(POSLOVENIL FR. BRADAČ)

S i l e n. Jaz dam ti boljši svet. Meso le-téga
prav vse pojej! Če sneš njegov jeziček,
postal boš zvit in besedit govornik.

K i k l o p. Bogastvo je, človeče, modrim bog!
Vse drugo so le puhle, lepe čenče.

Deveta briga so mi morski rti,
 kjer oče moj stoluje. Kaj se braniš s tem?
 Zevsove strele, tujec, ni me strah.
 Le v čem je Zevs od mene jačji bog?
 Sicer pa se ne menim zanj; kako,
 poslušaj! Če odzgoraj dež pošilja,
 mi je ta jama varno šatorišče;
 s pečenim se teletom tu mastim
 in pa z divjačino ter vznak leže
 želodec si zalivam; in ko mleka
 izpijem vedro, mi bobní v črevesju,
 kot da tekmujem z gromom Zevsovim.
 Če pa nam traška burja sneg usiplje,
 zavijem si telo v živalske kože,
 zakurim ogenj — kaj mi sneg je mar!
 In zemlja — ta pa mora, hočeš nočeš,
 roditi travo in mi pasti ovce.
 Te jaz žrtvujem sebi, ne bogovom,
 in vseh bogov najvišjemu — trebuščku.
 Takole jesti, piti dan za dnem
 in nič skrbeti — to je modrim Zevs.
 Nje, ki so si izmislili zakone
 in so ljudem zamótali življenje,
 naj vzame vrag, a jaz življenja si
 ne bom grenil nikdar — zato pojém te.
 V gostinski dar dobiš — da mi ne boš
 očital — ogenj in kotlič za vodo,
 ki bo kipél in tvoje neprebavno
 meso objemal. — Zdaj pa, prosim, noter!
 Postavite lepo se ob oltarju
 bogá votline! Spečem vas in snem.

(Kiklop žene Grke v votlino. Odysseus se plazi ob strani. Silen gre seveda tudi s Kiklopom.)

O d y s s e u s. Ojoj, trojanske vojne in morjá
 nevarnostim ušel sem, a zablodil
 v pristan moža brez čuta in brez srca.
 O Pallas, o gospa, o hčerka Zevsa,
 zdaj, zdaj pomagaj; v hujše kot pred Trojo
 zašel sem stiske, prav na rob propasti.
 O Zevs, ki vladaš na blestečih zvezd

prestolu, ti zaščitnik gostoljubja,
poglej, kaj se godi! Če téga, Zevs,
ne vidiš, nisi bog, temvéč ničè.

Z b o r (*ki je stal zunaj v orhestri, zapoje pesem zadejanko*).

Odpri, Kiklop, goltanca vrata;
pripravljeno meso je,
pečeno, kuhano, še vroče,
pravkar z žerjavice prišlo je,
da boš obiral, hrustal
in trgal ude tujcev;
je v koži gostoruni vse pripravljeno.
Prav dober tek! Ne bom pomagal!
Kar sam si polni trebuh ladje!
Kiklopsko gnezdo, fej,
brezbožnih žrtev gnus,
ko se gostí Kiklop s človeškim mesom.
Ti kruti gospodar, nesramni,
ki goste, ki so k tebi
prišli pribežniki, žrtvuješ,
jih pečeš, ješ in grizeš, hrustaš
kar vroče, z ražnja snete,
ležeč na leporuni
in gostodlaki koži snedene kozé.
Prav dober tek! Ne bom pomagal!
Kar sam si polni trebuh ladje!
Kiklopsko gnezdo, fej,
brezbožnih žrtev gnus,
ko se gostí Kiklop s človeškim mesom.

(Iz jame se vrne Odysseus, z mehom vina pod pazduho.)

O d y s s e u s. O Zevs, kaj rečem naj, saj videl sem
stvari v votlini, možne v pripovedki,
a pri ljudeh resničnih ne?

Z b o r. Kaj si,
Odýsseus videl? Je požrl morda
prijatelje brezbožni ti Kiklop?

O d y s s e u s. Dva si izbral je in potežkal v roki,
oba lepó rejena in mesnata.

Z b o r. Kako, nesrečnik, se je to zgodilo?

O d y s s e u s. Čim smo stopili pod to skalno streho,
 prižgal je ogenj, hrastovih hlodov
 je nagrmadil na ognjišču širnem
 — biló jih je za tri vozé tovorne —,
 nato pa kotel je bakren pristavil
 in si nastlal ležišče blizu ognja
 iz samega jelóvega igličja.
 Nato pomolze krave in napolni
 golido velikansko z belim mlekom
 ter čašo si bršljanovo pripravi,
 široko vatle tri, globoko štiri.
 Poišče ražnje, ostre in ožgane,
 iz trnovine, z nórasom zglajéne,
 in klavne sklede, zdolbljene s sekiro.
 Ko vse si je pripravil ta brezbožni,
 peklenski kuhar, zgrabi dva možá
 in kolje ju po taktu; enemu
 prereže vrat kar nad bakrenim kotlom,
 a drugega pograbi za petó
 in trešči z njim ob ostri rob pečine,
 da brizgnejo možgani; s krutim nožem
 mesó si reže ter ga peče v ognju
 in, kar ostane, to si kuha v kotlu.
 In jaz sem, revež, moral stati zraven
 ter s solznimi očmi Kiklopu streči.
 Kot plašne ptice so se drugi skrili
 po kotih, v lice blede kakor smrt.
 Ko je Kiklop pogoltnil moja druga,
 je legel vznak in puhal, komaj sopel.
 Tedaj mi šine dobra misel v glavo:
 Napolnim čašo z vinom, dam mu piti,
 rekoč: „Sin morskega bogá, Kiklop,
 glej grške trte sok, pijačo božjo,
 bogá Diónysa krepilni dar!“
 In on, brezsrarne hrane sit, je vzel,
 izpil na dušek, dvigal roke, hvalil:
 „Priatelj tujec, dobro se prileže
 pijača tvoja po obedu dobrem!“
 Ko videl sem, da židane je volje,
 sem dal mu še kozarec, ker sem vedel,

da vino mu bo kazen in poguba.
 Začel je peti, jaz pa sem nalival
 kozarec za kozarcem in ga vnemal.
 Tovariši ječé, Kiklop prepeva
 kosmate pesmi, da se jama trese.
 Prav tiho sem se splazil iz votline,
 da rešim sebe in — če hočeš — tebe.
 Povejte, vas je volja ali ne,
 znebiti se brdavsa in živeti
 na domu Bakcha v družbi brhkkih vil?
 Vaš oče v jami je sprejel moj predlog,
 a slab je od pijače: kakor ptica
 na ptičji lep se on je ujel na čašo,
 da nič ne more; vi pa ste mladí,
 rešite se! Nazaj k Diónysu
 k prijatelju, ki ni kot ta Kiklop!

Z b o r. Predragi! O da bi napočil dan,
 ki reši nas ostudnega Kiklopa!
 Kaj je ljubezni slast, nič več ne vemo,
 predolgo že živimo ovdoveli.

O d y s s e u s. Čuj moj načrt, kako bo kaznovana
 zločinska zver, končana tvoja sužnost.

Z b o r. Govóri! Slajši kakor zvok kitare
 mi glas bo o Kiklopovem poginu.

O d y s s e u s. H kiklopom bratom hoče v goste iti,
 tako ga je oméčil Bakchov sok.

Z b o r. Razumem! V hosti misliš ga na samem
 pobiti ali páhniti raz skalo.

O d y s s e u s. Nič takega! Lokàv je moj naklep.

Z b o r. Kaj torej? Da si moder, davno vemo.

O d y s s e u s. Pregovorim ga, da ne pojde v goste,
 češ, kaj dajál pijačo bi kiklopom,
 naj sam jo izpije in se dobro imá.
 Ko vino ga premaga in zaspi,
 prišilim s temle nožem hrastov hlod,
 ki v jami mu leží, ga vtaknem v ogenj
 in, ko bo ves ožgan, porinem mu
 žarečega v oko na sredi čela,

da se bo scvrlo mu in raztopilo.
Kot v ladjedelnici vrté tesarji
velike svedre z dvojnimi vrvmi,
tako bom sukal jaz ogorek živi
v Kiklopovem očesu, dokler se
ne posuší zenica in ugasne vid.

Z b o r. Juhej! Juhej!

Kako se veselim! Izvrstna misel!

O d y s s e u s. Nato bom vkrcal vas, tovariše,
in starca na svoj votli, črni brod,
potem pa z dvoveslačo brž odtod!

Z b o r. Bom smel i jaz kot pri daritvi bógu
prijeti za ogorek, ki osleplja?
Moritve te bi rad se udeležil.

O d y s s e u s. Seveda boste, ker je hlod ogromen.

Z b o r. O, tovor stotih voz bi dvignil jaz,
če gre za to, da spalimo Kiklopu
prekletemu oko kot osje gnezdo.

(Konec prihodnjič.)

OBZORNIK

NEKDO JE UMRL

Kaj ti mar je, zemljica cvetoča,
kdo preminul nam za vek čez noč je!
Smeješ se k slovesu duš človeških,
mirno vzameš mrtveca v naročje.

Pred menoj na mizi leži knjižica: Vida Jerajeva, *Pesmi*. Založil L. Schwentner v Ljubljani 1908. Kaj je pač blodečega, v vihuri naših dni tavajočega človeka nagnilo, da je sedel in iskal v tej drobni knjižici obraza nekoga, ki je odšel, nalašč in kljub vsemu odšel in je nem in tih, in ne bo nihče več nikdar slišal besede iz njegovih ust? Bog sam vedi, ali je ozračje našega življenja že tako zastrupljeno, da v njem ni več tolažilne besede: prijatelj; bog ve, ali so vsa ušesa tako gluha, da ne čujejo tožbe, ali so vsa srca tako opustošena, da ni v njih odmeva. Ljudje odhajajo. Mladi, v najlepši dobi, stari. Mladi nimajo navdušenja, ne vere in upanja, drugi ne vedo, kje bi pomagali, kje bi zastavili svoje sile, ki jih je veliko, preveč —, stari obupavajo, ker niso spoznali zakaj in kam. Tak je ukaz današnjega življenja: stoj ali padi. Stoj, nihče se ne zmeni zate, bori se, tvoj obstoj in pogin sta tvoja čisto osebna zadeva, nas se ne tiče, naša dolžnost ni, nuditi ti kjerkoli roke, za slabiče nam ni. Padi: nekaj deklamacij, križ in blagoslov z žegnano vodo ali brez nje, to je vse, čisto vse.

A ljudje božji, naj se nihče ne zgane, ali bomo držali še vedno križem roke in ne zgrabili za lopato in kramp, da ustvarimo njivo, na kateri bo klasje

KIKLOP

S A T I R S K A D R A M A — E U R I P I D E S

(P O S L O V E N I L F R. B R A D A Č)

O d y s s e u s. Zdaj tiho, tiho! Moj načrt poznate.

Ko dam ukaz vam jaz, ki zasnoval
načrt sem, slúšajte! Brez drúgov svojih,
ki so v votlini — nočem se rešiti.
Ušél bi láhko, saj sem zunaj jame,
a brez drugóv, ki so z menoj prišli,
se ne bi hotel, ne bi smel rešiti.

(Odysseus se vrne v votlino.)

Z b o r. Kdo naj prvi zagrabi, kdo drugi za njim

ogorek žareči in ga sune v oko
Kiklopu nesramnemu, da se za vedno
skalí mu pogled in ugasne?

(Čuje se petje iz votline.)

Le tiho, tiho! Pijani Kiklop
prihaja iz votline, ostudno pojoč!
Ej, dolgo robantil in tulil ne bo,
prav kmalu bo jokal in tarnal.
Naučimo ga, neotesanca, kako
se poje pesem vesela!

Ne dolgo — pa bo oslepél.

(Bliža se Kiklop; Silen ga podpira; zadaj Odysseus.)

Srečen, kdor od vina vriska,
kogar trtni sok podžiga,
da z veselo družbo blodi,
na prijatelja naslonjen
išče sladki vonj dekleta
in pred vrati si pogladi
kodre, ki dišé po nardi,
ter potrka in zakliče:
„Deklica, odpri!“

K i k l o p. Hójaja, sem poln vina,
sem izvrstno se napasel,
svojega trebuha ladjo
sem natrpal prav do vrha.
Vabi me livad zelena

in veseli čas pomladni,
da h kiklopom bratom grem.
Tujec, hej, prinesi vina!
Kje je tisti meh?

Z b o r. O, kako lepo nas gleda
in prijazno se nam bliža
naš gospod prijetni, mili!
Toda čaka te goreča
baklja in brhkà nevesta
v orošeni tvoji jami.
Kmalu bo škrlaten venec
vil se okrog tvoje glave,
dragi naš Kiklop.

O d y s s e u s. Čuj me, Kiklop, jaz dobro vem, kaj je
darilo Bakcha, ki si ga okusil.

K i k l o p. Pa kakšen bog je tale Bakchos vaš?

O d y s s e u s. Bog, ki delí ljudem največ radósti.

K i k l o p. Zato se mi tako prijetno riga.

O d y s s e u s. Dà, takšen je. Nikomur ne škoduje.

K i k l o p. Pa kaj, da hoče stanovati v mehu?

O d y s s e u s. Kamor ga deneš, tam je zadovoljen.

K i k l o p. Vendar ne gre, da bog bi bival v mehu.

O d y s s e u s. Kaj — meh! Samo da tebi tekne vino!

K i k l o p. Ne maram meha, hoče se mi vina.

O d y s s e u s. Stoj, pij, Kiklop, in bodi dobre volje!

K i k l o p. In z brati naj pijače ne delim?

O d y s s e u s. Bolj je gosposko, če jo sam izpiješ.

K i k l o p. Deliti se s prijatelji, je lepše.

O d y s s e u s. Popivanje rodi pretep in spore.

K i k l o p. Piján sem, a nihčé se me ne takne.

O d y s s e u s. Kdor je piján, ostane naj domá!

K i k l o p. Neumen, kdor natrkan ne robánti!

O d y s s e u s. A pameten, kdor vinjen ne gre zdoma.

K i k l o p. Silen, kaj se ti zdi? Naj bom doma?

S i l e n. Doma! Čemu napajal bi še druge?

K i k l o p. Saj res! Takó je mehka cvetna trata!

Silen. In vroče solnce dela grlo žejno.

Kar sédi semle in se zlekni v travo!

Kiklop (*léže na eno stran, tako da mu Silen lahko postavi vrč za hrbet*).

Zakaj postavljaš vrč mi za hrbet?

Silen. Da kdo ga ne prevrne.

Kiklop. Ej, poznam te,
skrivaj bi ti rad pil! Kar semle z njim!
(*Odyseju.*)

Ti pa povej, kako ti je ime!

Odyseus. Nihčè! — A kakšno mi nagrado daš?

Kiklop. Od vseh te mislim zadnjega pojesti.

Silen. Lepo darilo daješ mu, Kiklop.

Kiklop (*Silenu*).

Kaj delaš? Hej! Skrivaj mi piješ Bakcha?

Silen. Ne, on me je poljubil, ker sem lep.

Kiklop. Boš jokal, če ga boš poljubljal, saj
ne mara te!

Silen. Pri Zevsu, ves zaljubljen
je vame, ker sem lep.

Kiklop. Nalivaj! Daj
mi polno čašo sem!

Silen. Poskusil bom,
sem li namešal prav.

Kiklop. Ne boš! Kar sem,
brez vode!

Silen. Ne! Poprej ovenčati
si moraš glavo, jaz pa srkniti.
(*Pije.*)

Kiklop. Točaj ni pôšten!

Silen. Vino je sladkó!
Obriši se, Kiklop, potem boš pil.

Kiklop. Tako! Zdaj ustne čiste so in brki.

Silen. Zdaj pa komolec še lepo nasloni
in pij, kot vidiš mene — (*izpije kozarec*) — je že prazen!

Kiklop. Hej, hej, kaj delaš?

Silen. Nič, le srknil sem.

Kiklop. Ti, tujec, vzemi meh in mi nalivaj!

O d y s s e u s. O, moja roka zna ravnati z vinom!

K i k l o p. No, daj, nali!

O d y s s e u s. Saj bom, le tiho bodi!

K i k l o p. Težko molči, kdor se naleze vina.

O d y s s e u s. Ná, vzemi in izpij do dna, Kiklop!

Kdor pije, ta ne neha, dokler diha.

K i k l o p. Lej, lej, kako je moder trtni les!

O d y s s e u s. Če dobro jed pošteno si zaliješ,

če piješ več, ko treba, te zaziblje

v prijeten sen moj Bakchos; ako pa

ne izpiješ prav do dna, se posušiš.

K i k l o p. Ojej,

skoraj sem se zadušil! To je rádst!

Tako mi je, kot da se mešata

nebo in zemlja; vidim Zevsov préstol

in vse bogove v svetem veličastju.

(Tako je okajèn, da vidi v sátirih same gracije.)

Poljubljal bi; kako ste zapeljive,

prelepe Gracije! Ne! Ganymédes,

ti lepši si in slajši. Sploh, moj dragi — *(objema Silena)*

so moja strast mladeniči, ne ženske.

S i l e n. Kaj? Jaz sem Ganymédes, Zevsov sin?

K i k l o p. Seveda! Z gore Ida te odpeljem.

(Vleče Silena proti votlini.)

S i l e n. Pomoč, otroci! Silo mi bo storil!

K i k l o p. Ker pil sem, me ne maraš in se rogaš?

(S Silenom v votlino.)

S i l e n. Iz te pijanosti bo slab dobiček.

O d y s s e u s. Zdaj kvišku, deca Bakcha plemenita!

Brdavs je v špilji; kmalu bo zaspal,

nesramno žrelo bo mesó bljuválo,

a drog žareči iskre bo izsikal.

Vse je pripravljeno; zdaj treba le

oko izžgati mu. Možjé bodite!

Z b o r. Iz kamena srcé nam bo in jekla.

Le idi noter, da se ne zgodi

kaj žalega očetu! Mi smo tvoji!

O d y s s e u s. Iznébi se ostudnega soseda,
 izžgi oko mu, Héfaistos Etnejski,
 in spanec, črne sin nočí, objemi,
 omami v snu brezbožno to pošast!
 Po lepi zmagi v trudov polni vojni
 naj Odysseja in drugov ne uniči
 zver, ki bogove in ljudi zanika,
 sicer ljudem bo bog samó slučaj,
 ki je močnejši od božanstev vseh.
(Odide v votlino.)

Z b o r. Kmalu stisnejo
 mu klešče grlo,
 ki pogoltnilo je goste; kmalu
 ogenj bo izžgal zenico!
 Že žarí v žerjavici, v pepelu
 drog ogromni, hrastova mladika.
 Vino, delaj, učinkuj,
 uniči divjemu Kiklopu vid,
 da se pijače bo kesal.
 Jaz pa si želim
 videti Diónysa v bršljanu,
 ko se rešim pušče divjega Kiklopa.
 Kdaj bo to, o, kdaj?

O d y s s e u s. Živalce moje, tiho! Čisto tiho!
 Molčite kakor nemi. Níhče naj
 ne sope, hrka, vzdíha, da ne bo
 prebudil zla, še preden bo Kiklopu
 ognjeni žar uničil vid očesa.

Z b o r. Po zraku hlápnimo, potem pa tiho!

O d y s s e u s. Zdaj pa kar noter in zagrábite
 žareči hlod; dovolj je že razgret.
(Sátiri se prestrašeni v skupinah razkropé.)

V o d i t e l j z b o r a. Določi ti, kdo prvi naj zagrabi
 ožgani hlod, ki naj izžgé oko
 Kiklopu! Daj, določi vrstni red!

S á t i r p r v e s k u p i n e. Mi smo od vrat predaleč, da bi mogli
 Kiklopu hlod poriniti v oko.

S á t i r d r u g e s k u p i n e. A nam so pravkar noge ohromele.

Sátir tretje skupine. Nam tudi! Čudno! Kar stojé smo si
nogé izpehníli, sam ne vem, kako.

Odyseus. Stojé?

Sátir četrte skupine. Dà, res. In pa oči so polne
pepela in prahu, bog ve odkod.

Odyseus. Lepi zavezniki — vi strahopetci!

Voditelj zbora. Kajne, ker se bojim za svoj hrbèt
in ker si nočem dati zòb izbíti,
zato očitaš, da sem strahopetec?
A stoj! Poznam izdatno Orfejevo
čarovno pesem; ako jo zapoješ,
se bo žareči hlod kar sam zarinil
Kiklopu v čelo in mu izpíl okó.

Odyseus. Sicer sem vedel davno, kakšni ste,
zdaj vem še boljše. S *svojimi* bom moral
poskusiti. Če že za delo niste,
vsaj takt nam pojte in pogum dajajte!
(*Odide v votlino.*)

Zbor. To pá! Besede pa že tvegamo.
Če gre samó za pesem, — péci se, Kiklop!
Hop, hop!
Le suvájte, hitro, hitro,
da čimprej se scvré okó
zveri ljudožrski!
Hej, le žgite,
hej, palíte
krutega ovčarja!
Vrtaj, sukaj, da ne plane
od bolesti kvišku in te strè!

Kiklop (*odznotraj*). Joj, zoglenela mi je luč očesa!

Voditelj zbora. Prekrasna pesem! Še enkràt, Kiklop!

Kiklop (*nastopi slep s krvavim čelom*).

O joj, pohabljen sem, po meni je.

Toda ne boste mi ušli iz jame
brez kazni, lopovi! Pred vrata stópm,
pred to globeljo razprostrem roké.

Voditelj zbora. Zakaj kričiš, Kiklop?

Kiklop.

Po meni je!

Voditelj zbora. Kako si grd!

Kiklop. Ah, in kako nesrečen!

Voditelj z bora. Pijan si padel na žerjavico?

Kiklop. Nihčè uničil —

Voditelj z bora. Torej ti nihčè
ni storil žalega!

Kiklop. Oko ti moje!
Nihčè te —

Voditelj z bora. Torej nisi slep, Kiklop.

Kiklop. Kot ti!

Voditelj z bora. Nihčè še ni nikdár nikogar
oslepil.

Kiklop. Rogaš se. Kje je Nihčè?

Voditelj z bora. Nikjer, Kiklop.

Kiklop. Da vedel boš, ta tujec,
zločinec, ki me z vinom je zalil,
me je uničil.

Voditelj z bora. Vino — to ni šala,
težkó se je boriti z njim.

Kiklop. Za bóga,
so li zbežali ali so še v špilji?

Voditelj z bora. Pod tole skalo se tiščé v zavetju.

Kiklop. Na desni? Levi?

Voditelj z bora. Desni.

Kiklop. Kje, povej!

Voditelj z bora. Prav tik ob skali. Jih imaš?

Kiklop. Ah, joj!
Skoraj sem si razbil lobanjo.

Voditelj z bora. Glej,
ušlí so ti!

Kiklop. Pa kam? Si rekel, tja?

Voditelj z bora. Ne! Tja, sem rekel.

Kiklop. Kam?

Voditelj z bora. Obrni se!
Na levo!

Kiklop. Zasmehuješ me v nesreči.

Voditelj z bora. Nikakor ne, tik pred menoj stojí.

Kiklop. O, kje si, kje si, lopov malopridni?

Odyseus. Na varnem pred teboj stojí Odýsseus.

Kiklop. Kaj praviš? Novo si ime izrekel.

- O d y s s e u s. Moj oče me je klical Odysséja.
 Dobil si kazen za brezbožno jed!
 Biló bi me, zmagalca Troje, sram,
 da nisem maščeval drugóv umora!
- K i k l o p. Joj, stara se preročba izpolnjuje,
 da me boš ti, ko se boš vračal iz Troje,
 oslepil. A preročba govori
 tudi o tebi, da ne uideš kazni,
 da blodil boš po morju dolga leta.
- O d y s s e u s. Solít se pojdi! Kar si hotel, imaš!
 Jaz grem na breg in s svojo črno ladjo
 veslal bom ob Siciliji domov.
- K i k l o p. Ne boš! Izderem si mogočno skalo,
 zalúčim jo ter tebe strem in tvoje.
 Čeprav sem slep, po tej globeli najdem
 si pot na vrh grebena gore Etne.
 (*Odide.*)
- Z b o r. Zdaj zvesti smo mornarji Odysséja,
 v bodoče pa bo Bakchos naš gospod.

OBZORNIK

PISMA Z MONT PARNASSEA

IV

Pariz, aprila 1932.

Parc des Buttes-Chaumont. — Po gričih premišljeno speljane poti se srečujejo, prehajajo druga v drugo, polze po pobočjih nizdol ali pa se pno kvišku na majhne ploščadi, odkoder se odpira pogled na morje hiš, na beli Sacré-Cœur, na Villette, na Saint-Denis, na stolpove cerkva, na nejasno obzorje, ki se v daljavi sklanja nad mestom. Pod griči sredi parka leži umetno jezero, speljano okoli visokega skalnatega grebena, ki ima na vrhu malo razgledno kupolo, do katere vodita dva mostova. Nedaleč ob jezeru je podzemska jama s kapniki, šumljajočim vrelcem, s polmrakom in odmevom. Ob poteh so smiselno razvrščena drevesa, grmi, gozdiči, ograje, ki vodijo na stopnišča, klopi, majhne, les posnemajoče lope . . . Solnce se blešči na zelenju, na vodnih kolarjih, ki jih rišejo čolni, na peščenih poteh, na kipih.

Buttes-Chaumont popolnoma odraža stilizirajoča stremljenja duha, ki se ne more zadovoljiti le s prirodnim, ampak ki teži za preobrazbo naravnega, ki se mu hoče duhovitih domislekov, iznenadenj in presenečenj. Spomni me še znamenitejših pariških vrtov, spomni me dovršenosti francoskega klasicističnega verza, Boileaujeve pesniške dogmatike, izstilizirane besedne dovtipnosti francoskega esprija, sproščene uklenjenosti francoskega formalizma in esteti-